

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

13 פברואר 2014

תמ"ש 19391-09 ק.ס ואח' נ' ט

בפני כב' השופטת ד"ר ורדה בן שחר

1. התובעות ט.ק.ס

2. א. ל. ס. (קטינה) (פסול דין)

ע"י ב"כ ליהיא כהן דמבינסקי, עו"ד

נגד

פ.ט

הנתבע

ע"י ב"כ עו"ד גאול רובין

פסק דין

בפני תביעת משמורת והסדרי ראייה של קטינה שהיא כיום כבת 7.5 שנים.

השתלשלות העניינים:

התובעת והנתבע נישאו זל"ז כדמו"י ביום... 2002, והם הורים לקטינה א.ל., ילידת 2006. הצדדים התגרשו זמ"ז ביום... 2009 עתרה התובעת בתמ"ש 19391/09 לקביעת משמורת הקטינה בידיה ולקביעת הסדרי ראייה בין הקטינה לנתבע.

האב פוסט דוקטורנט בפיסיקה עובד _____, והאם בעלת תואר ראשון בייעוץ חינוכי.

ביום 8.3.10 הגישה התובעת בקשה לקבלת צו הגנה כנגד הנתבע בטענה כי ביום 4.3.10, במסגרת הסדרי הראייה, הכה אותה הנתבע ואיים עליה, כל זאת כשהקטינה בזרועותיו (ה"ט 10-03-13514).

הצדדים הופנו ליחידת הסיוע והגיעו באמצעותה להסכמות בקשר להסדרי ראייה למשך חודש וכן התחייבו כי ינהלו תקשורת חיובית לטובת הקטינה ויימנעו מגילויי אלימות.

בתסקיר סעד שהתקבל ביום 24.3.10 הומלץ על קביעת משמורת משותפת ועל הרחבת הסדרי הראייה בין הנתבע לקטינה כך שהקטינה תהא אצל הנתבע מיום ב' בשעה 13:00 עד שעה 20:00 וביום ד' משעה 13:00 ועד למחרת כשיחזיר אותה לגן וכן בכל סוף שבוע שני הכולל לינה. כמו כן המליצה פקידת הסעד שההורים יפנו לקבלת הדרכה הורית ותיאום הורי.

ביום 25.4.10 הגישה התובעת בקשה נוספת לקבלת צו הגנה (ה"ט 10-04-30769).

בדיון שהתקיים ביום 25.4.10 נקבע כי הסעד המבוקש בהליך איננו הסעד המתאים לצו הגנה, שכן הבקשה הייתה לשינוי הסדרי ראייה שנקבעו על ידי פקידת הסעד אחרי שוועדה של תסקירים דנה בנושא. התובעת טענה בפני הוועדה טענות הנוגעות להתנהגותו המינית של הנתבע כלפי הקטינה אך הוועדה לא מצאה לנכון לשנות את הסדרי הראייה ואף הרחיבה אותם.

בהחלטתי נקבע כי לא ניתן ליתן החלטה בעניין זה אלא לאחר קבלת דו"ח מפק"ס לחוק הנוער שעורבה בטיפול ולפיכך באותו שלב לא מצאתי לשנות את הסדרי הראייה.

ביום 28.4.10 התקבל תסקיר פק"ס לחוק הנוער שם ציינה פק"ס התרשמות שההורים אינם מסכנים את הקטינה אך זקוקים שניהם לטיפול ולהדרכה הורית.

בהחלטתי מיום 9.5.10 בעניין צו ההגנה קבעתי כי: "ביום 25.4.2010 הוגשה בקשה לצו הגנה למעשה היה מדובר בשינוי הסדרי ראייה בין האב לבתו. התבקשו תסקירי פקידת סעד לפי חוק הנוער ופקידת הסעד לסידרי דין. משני התסקירים שהתקבלו לאחר בדיקה בכובד ראש של טענות האם לא עולה מסוכנות של האב לבתו. לפיכך הסדרי הראייה יתקיימו על פי המומלץ בתסקירים. האם תשתף פעולה ותחדל לעשות דין לעצמה. על האם לדעת שמניעת ביקורים עלולה להיות מלווה בסנקציות מתאימות. האם תיפנה לקבלת טיפול שכן היא זקוקה לו. כמו כן האב יחל בטיפול. הכל לטובת הקטינה".

בדיון שהתקיים ביום 13.6.10 קיבלתי באופן זמני את המלצות פק"ס. קבעתי דיון לצורך חקירת פק"ס זאת לאחר שהנתבע נתן הסכמתו להמלצותיה, בעוד שהתובעת התנגדה והשיגה נגדן.

בנוסף, הארכתי את הסמכויות לפקידת הסעד בהתאם לסעיפים 19 ו-68 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: "**חוק הכשרות המשפטית**") בנוסף הופנו הצדדים לקבלת הדרכה ותיאום הורי.

ביום 22.8.10 הגישה התובעת בקשה לקביעת הסדרי הראיה בין הנתבע לקטינה עקב העתקת מקום מגוריה מ_____ ל_____.

הצדדים הופנו ליחידת הסיוע שליד ביהמ"ש לענייני משפחה ואל המשך הטיפול אצל פק"ס במסגרת סמכויותיה.

ביום 11.10.10 הגיש הנתבע בקשה להעברת משמורתה של הקטינה איליו ולביטול המשמורת המשותפת וזאת עד למתן פסק הדין בתביעה.

בדו"ח יחידת הסיוע מיום 20.10.10 דווח כי הצדדים הגיעו להסכמות זמניות בנוגע להסדרי הראייה והסכמות אלה קיבלו תוקף של החלטה בהחלטתי מיום 27.10.10. בתאריך 10.11.2010 הוספתי על החלטתי בעניין הסדרי הראייה בסופי השבוע משום שבקשר לכך לא הגיעו להסכמות.

בדיון שהתקיים ביום 22.12.10 הגיעו הצדדים להסכמות בעניין הסדרי הראייה שקיבלו תוקף של החלטה. יחד עם זאת, הוריתי להם להתחיל להשתלב בתיאום הורי והדרכה הורית.

ביום 29.12.10 הגישה התובעת בקשה לעיון מחדש לביטול ההחלטה לעניין משמורת משותפת זמנית.

בהחלטתי מיום 13.1.11 דחיתי הבקשה ואף התרעתי על התנהלות התובעת.

ביום 9.5.11 הגישה התובעת בקשה לשינוי הסדרי הראייה בין הנתבע לקטינה בטענה של התנהגות מינית בלתי הולמת של הנתבע כלפי הקטינה. התובעת ציינה כי הקטינה סיפרה לה שהנתבע החדיר אצבע לישבנה וכי הגישה תלונה למשטרת ישראל ונפתחה חקירה. עוד ציינה כי הנתבע ממשיך להתקלח יחד עם הקטינה וכן סיפרה כי מקלל קללות קשות את התובעת בנוכחות הקטינה.

בתסקיר מיום 24.5.11 ציינה פקה"ס כי חקירת המשטרה בגין תלונות אלו של התובעת הסתיימה והועברה לפרקליטות ביחס לשאלה האם להגיש כתב אישום כנגד הנתבע. בתסקיר משלים שהוגש בגין תלונות אלו לאחר שפקידת הסעד קיבלה

מידע מכל הגורמים המעורבים , צוין שמרגע הגשת התלונה כנגד הנתבע למשטרת ישראל הפסיקה האם את הסדרי הראייה בין הנתבע לבין הקטינה והיא הפסיקה את ביקוריה בגן הילדים.

פק"ס המליצה על חזרה הדרגתית להסדרי ראייה בין הנתבע לקטינה, כאשר בשבועיים הראשונים סדרי הראייה יהיו ללא לינה. בסיום השבועיים התובעת תביא את הקטינה לנתבע בשבת ב- 10:00 בבוקר והנתבע יחזיר אותה לגן ביום א' בבוקר. לאחר השלב ההדרגתי שתואר, הומלץ כי סדרי הראייה יחזרו למתכונת הקיימת. עוד הומלץ על החזרת הקטינה לגן ועל מתן טיפול מידי לקטינה ע"י מטפלת באומנויות ושיתוף פעולה של ההורים ככל שיידרש. כמו כן הומלץ על המשך הדרכה הורית לכ"א מההורים.

בהחלטה מיום 27.5.11 קבעתי כי הצדדים יחלו לפעול על פי המומלץ בתסקיר וימסרו התייחסותם לתסקיר תוך 20 יום לאחר תחילת השינוי המוצע על ידי פקה"ס.

ביום 29.5.11 התקיים דיון בנוכחות הצדדים ובאי כוחם שנאלצתי להפסיקו ולעזוב את האולם, שכן בעקבות ויכוח קולני ביניהם וחוסר יכולת להמשיך ולקיים הדיון.

בהחלטה שנתתי בהמשך אותו דיון בלשכתי, קבעתי כי: "ממה שבא לפני נראה שאין מנוס מלקבל מידע לגבי התלונה שהוגשה ע"י האם בטרם ניתן יהיה ליתן החלטה לגבי הסדרי ראייה המלווים בשינה אצל האב. לפיכך, מאחר ו"בחומר חקירה" עסקינן משטרת ישראל תעביר אל בית המשפט תוך 7 ימים ממועד החלטה זו את תיק החקירה וההמלצה בעניין התלונה של האם מיום 27.4.11 לגבי החדרת אצבע של האב לפי הטבעת של הקטינה. מיד לאחר עיון בתיק החקירה תנתן החלטה ביחס להמלצות פק"ס".

כמו כן הפניתי את הצדדים, לאחר שהביעו הסכמתם לכך, לבדיקת מסוגלות הורית.

ביום 5.6.11 התקבל דיווח משמטרת ישראל בו צויין כי: "הילדה נחקרה ומסרה כי אביה החדיר נר לטוסיק שלה כאשר כאב לה המותן. מסרה כי הוא גם מורח משחה בפות ובטוסיק כאשר שורף לה. בנוסף מסרה כי כאשר מקלח אותה הוא מכניס את האצבע שלו לתוך הטוסיק שלה. החשוד נחקר והכחיש מכל וכל פגיעה מינית בבתו". עוד צוין כי תיק החקירה הועבר לפרקליטות מחוז __ לצורך עיון והחלטה.

ביום 9.6.11 הגישה התובעת בקשה נוספת לשינוי הסדרי הראייה ובה עתרה להורות על קיום הסדרי הראייה בפיקוח ולחילופין כי הקטינה לא תלון בבית הנתבע ולא תתקלח בביתו.

הנתבע מצידו הגיש ביום 19.6.11 "בקשה בהולה לראיית הקטינה ולהחזרתה לגן לאחר נתק של חודש וחצי".

בהחלטתי מיום 19.6.11 קבעתי כי: "לאור הודעת המשיב, תסקיר פק"ס והחומר שהתקבל מהמשטרה הנני מחליטה כדלקמן: מאחר והתלונה בתיק הפלילי מצויה בידי הפרקליטות אינני מתירה בשלב זה הסדרי ראייה עם לינה ורחצת הקטינה. הסדרי ראייה יתקיימו עם האב בהתאם להמלצות התסקיר ובכפוף לסייג שקבעתי לעיל. פקידת הסעד מתבקשת להידרש מיד לטענה שהקטינה הוצאה מהמסגרת החינוכית על מנת לבחון האם לא נוצרת פגיעה מתמשכת של הקטינה מהתנהגות שני ההורים והאם אין צורך לבחון הכרזתה של הקטינה כנזקק...".

התובעת הגישה ביום 23.6.11 תגובה לבקשת הנתבע לפגוש בקטינה אליה צירפה תוצאות בדיקת פוליגרף שלטענתה נערכה לה, המאמתת טענותיה כי הקטינה אכן סיפרה אודות מעשי הנתבע במתואר בתלונה שהגישה כנגדו.

בהתאם להסכמת הצדדים הקטינה הופנתה לטיפול אצל ד"ר רות גילאי (ר' החלטתי מיום 18.7.11).

ביום 4.8.11 הגיש הנתבע בקשה להשבת הסדרי הראייה שלו עם הקטינה, לרבות לינה. התובע צירף לבקשתו אישור פרקליטות מחוז _____ מיום 28.7.11 בו צוין כי הוחלט לסגור התיק בשל העדר ראיות מספיקות להעמדה לדין.

בהחלטתי מיום 4.8.11 קבעתי כי "לאור העובדה שתיק החקירה נסגר בהעדר ראיות אין מקום למנוע מהאב לקיים עם בתו הסדרי ראייה כפי שקבעה פק"ס בזמנו לרבות לינה. פק"ס תפקח אחר הסדרי הראייה בהתאם לסמכויות שניתנו לה. האם לא תערים קשיים".

ביום 4.10.11 הוגשה חוו"ד מסוגלות הורית בה הומלץ על כך שהמשמורת תמשיך להיות משותפת שהתובעת תמשיך בהדרכה הורית וכן תיטול חלק בטיפול אישי, וכי הקטינה תמשיך בטיפול. כמו כן הומלצה חלוקת זמני שהות הקטינה בבית כל אחד מההורים. ממצאי חווה"ד יפורטו בהמשך בהרחבה.

בדיון שהתקיים ביום 17.11.11 דיווח הנתבע כי עבר להתגורר _____, קרוב יותר לקטינה (עמ' 30 לפרוטוקול הדיון, שורה 20).

לאחר שב"כ התובעת חזרה וטענה לאלימות הנתבע כלפי התובעת ואף אמתה את טענותיה בבדיקת פוליגרף מטעמה ציינתי בהחלטתי את הצורך להרגיע את הסכסוך והסלמת היחסים.

אשר להסדרי הראייה, קבעתי כי הסדרי הראייה ימשיכו להתקיים כפי שהם מתקיימים כיום, דהיינו, בימי ג' ו-ה ובסוף שבוע שני כשהנתבע ייקח את בתו מהמסגרת החינוכית ביום ג' והתובעת תחזיר אותה לגן, ואילו ביום ה הנתבע ייקח את הקטינה מהמסגרת החינוכית ויחזיר אותה לגן ביום ו' כפי שהיה נהוג (עמ' 32 לפרוטוקול הדיון, שורה 18- עמ' 33, שורה 3).

ביום 27.2.12 הגישה התובעת בקשה למתן צו בה עתרה כי ביהמ"ש יורה שהקטינה תגיע מידי יום שישי לגן, לרבות בימי שישי בהם לנה אצל הנתבע וכן להורות כי שני ההורים ישתתפו באירועים הנערכים במסגרת לימודיה של הקטינה.

לאחר קבלת תגובת הנתבע קבעתי בהחלטתי מיום 15.3.12 כי אני מורה לנתבע לשלוח את הקטינה לגן (כפי שהצהיר בתגובתו שהוא אכן נוהג) גם בימי שישי. באשר להשתתפות באירועים בגן ציינתי כי טוב היה אם שני ההורים היו משתתפים וגורמים נחת לקטינה, אך כל עוד הם אינם משכילים לפעול במשותף לטובת הקטינה עליהם לחלוק ביניהם את החגים ואת האירועים כך שבכל אירוע ישתתף אחד מהם וזאת כאמור עד שיתחילו לפעול במשותף.

ביום 3.9.12 הגישה התובעת בקשה דחופה לשינוי הסדרי הראייה. בנימוקי הבקשה ציינה כי בעת שהגיעה לאסוף את הקטינה מבית הנתבע היכה אותה הנתבע באפה באמצעות תיק שבידיו ועקב כך נשבר אפה.

התובעת צירפה לבקשה אישור על הגשת תלונה ביום 29.8.12 כנגד הנתבע למשטרת ישראל (נספח א' לבקשה) וכן אישורים רפואיים מיום 29.8.12 בהם צוין כי אפה של התובעת נשבר (נספחים ב', ג' לבקשה).

בהחלטה מיום 12.9.12 הופנו הצדדים בעניין זה ליחידת הסיוע.

בדו"ח יחידת הסיוע מיום 24.9.12 ציינה העו"ס איילת גומא כי הצדדים לא הגיעו להסכמות ולפיכך ממליצה להפנותם לפק"ס.

בהחלטתי מיום 11.10.12 קבעתי כי הטיפול בעניין הסדרי הראייה יהיה ע"י פקה"ס אשר מונתה זה מכבר לטיפול במשפחה.

בהחלטתי מיום 18.11.12 בעניין בקשת התובעת לשינוי הסדרי הראייה בין הנתבע לקטינה נקבע כי הוענקו זה מכבר סמכויות לפקה"ס על פי סעיפים 19 ו- 68 לחוק

הכשרות המשפטית, וכי פקה"ס תפעל לשינוי הסדרי הראיה אם תמצא לנכון לעשות כן.

ביום 27.2.13 התקיים דיון, אולם שוב נאלצתי להפסיקו ולצאת מן האולם, שכן הצדדים לא אפשרו לקיים אותו.

בהחלטה שנתתי בלשכתי בהמשך אותו היום קבעתי כי מאחר ופקידת הסעד טרם הגישה תסקיר בנוגע להסדרי הראייה, ומאחר ואני סבורה שגורם מקצועי צריך להיכנס לעובי הקורה בעניין הסדרי הראיה, החלוקה הצודקת של הזמנים בין שני ההורים והרצון שלא ליצור מגע ביניהם שגורם פעם אחר פעם להסלמה, הרי שאני מפנה שוב את הצדדים ליחידת הסיוע שתנסה לבדוק את הדברים וליתן המלצותיה בסוגיה זו. כמו כן הוריתי שוב לפקידת הסעד להגיש התסקיר באופן דחוף.

בתסקיר מיום 10.4.13 הומלץ על מתכונת חלוקת זמנה של הקטינה בין ההורים. כמו כן הומלץ כי הקטינה תלון בנפרד מהנתבע במיטה משלה וכי תהא הפרדה בחדרים וכן הומלץ כי הנתבע יקבל הדרכה הורית.

בהחלטתי מיום 22.5.13 קבעתי כי אני מוצאת לנכון לאמץ את המלצות התסקיר, וכן ציינתי כי הנושא יידון בדיון הקרוב ככל שיהא צורך בכך.

טענות התובעת:

מבקשת שמשמורת הקטינה תהייה אצלה בהתאם לחזקת הגיל הרך אשר חלה אותה עת על הקטינה שהייתה בעת הגשת התביעה בת שלוש. חזקה זו לטענתה עודנה תקפה ובכדי לסטות ממנה נדרשים נימוקים כבדי משקל.

המלצת וועדת התסקירים מיום 24.3.10 למשמורת משותפת ניתנה ללא כל התייחסות לחוק ולפסיקה, וללא נימוקים ונסיבות מיוחדות שיצדיקו סטייה מחזקת הגיל הרך.

למעט חו"ד המומחית שקבעה כי לשני ההורים מסוגלות הורית לגידול הקטינה לא מתקיימים התנאים הדרושים בפסיקה לצורך קביעת משמורת משותפת.

הצדדים אינם מתגוררים בסמיכות זל"ז (התובעת ב _____ והנתבע ב _____);

אין כל תקשורת בין ההורים. משך כל הנישואין הייתה התקשורת בין הצדדים לקויה והתובעת הייתה נתונה לאלימות מצד הנתבע. לאחר הפירוד החריף המצב לאחרונה אף הורשע בביצוע מעשה אלימות כלפיה. הנתבע איננו מעוניין לשפר את

מצב היחסים ולהשתתף בתאום הורי. ביתה מהווה מרכז חייה של הקטינה, הקטינה שוהה בו בסבב של שבועיים תשעה לילות בעוד שבבית הנתבע 5 לילות בלבד. אין לקטינה חדר בבית הנתבע, היא אינה יכולה לארח בו חברות ואף ישנה עם הנתבע באותה מיטה.

היא המטפלת העיקרית בקטינה מאז לידתה. לנתבע אין קשר עם מוסדות החינוך, הוא מתנגד להשתתף בפעילויות במוסד החינוכי, וסירב לשתף פעולה עם הפסיכולוגית שמונתה.

הנתבע מתקשה להציב לקטינה גבולות. הוא נהג להתקלח איתה וסירב לקבל הדרכה הורית. הקטינה התלוננה על האגרסיביות שבה נהג באיבריה האינטימיים. על אף שנקבע בדוח המשטרה כי לא הייתה לנתבע כוונה מינית, הרי שהקטינה חוותה את התנהגותו כפגיעה ונדרשה לטיפול פסיכולוגי.

המומחית הודתה כי המלצתה למשמורת משותפת ניתנה לפני שנתיים בתקווה שרמת הקונפליקט בין הצדדים תפחת דבר שלא ארע ואף החמיר.

חוה"ד שיקפה עמדה חד צדדית עוינת כלפי התובעת והתבססה על נתונים מוטעים שנמסרו לה ע"י הנתבע. המומחית סירבה להודות בחקירתה כי טעתה. מגבלותיה של בדיקת המסוגלות ההורית הינן ברורות וידועות. ביהמ"ש אינו חותמת גומי לחו"ד מומחה, במיוחד בתחום הבעייתי של מסוגלות הורית.

נקבעו הסדרי ראייה נרחבים ביותר בין הנתבע לקטינה. טובת הקטינה לא נלקחה בחשבון בעת קביעת הסדרי הראייה. השיקול היחיד שהנחה את המומחית בהמלצותיה לגבי הסדרי הראייה הינו הענשת התובעת בגין מעברה ל____. בשל כך נענשת הקטינה היות ונחשפת למאבקים הקשים והאלימים בין הוריה. טענות זהות יש לה כלפי גורמי הרווחה גם אלה מבקשים להעניש אותה ואת הקטינה בשל המעבר ל____. המעבר נעשה בייעוץ עם ב"כ דאז שהבהירה לה שבמעבר ל____ אין כל פסול וכי אין צורך לבקש את אישור ביהמ"ש לכך. זכות התובעת להגשמה עצמית ולפרנסה גוברת על אינטרס הקטין שהוריו יתגוררו ברחובות סמוכים. מקום עבודתה של התובעת, ב____ ולא ניתן לצפות כי תמשיך להתגורר ב____ לאחר הגירושין, כאשר משכורתה הנמוכה בקושי מכסה על הוצאות הנסיעה.

כדי להפחית רמת החיכוך מבוקש שכל הורה יאסוף את הקטינה מביה"ס ויחזיר אותה לשם

טענות הנתבע:

מבקש שתקבע משמורת משותפת. את הסדרי הראייה הוא מקיים בצורה סדירה ועושה כל שבאפשרותו לשמור על קשר יציב עם בתו על אף שהתובעת מערימה עליו קשיים שהקשה ביניהם זהו הקושי הגאוגרפי. מעברה של התובעת ל _____ עם הקטינה נעשה ללא ידיעתו כאשר נמצא בכנס בחו"ל, מטעם העבודה. הדבר נעשה תוך מסירת מידע שיקרי כשדיווחה לו התובעת שהיא רשמה את הקטינה לגן ב _____ בעוד רשמה אותה לגן ב _____, סמוך למועד תחילת שנת הלימודים. התובעת עושה כל שביכולתה לסכל את הקשר שלו עם הקטינה. היא פועלת שלא לטובת הקטינה אלא ממניעים נקמניים. את מקום המגורים היא מדגישה כקריטריון לקביעת משמורת משותפת כאשר היא זו שיצרה את המרחק בפועל. היא אף מדגישה את חוסר התקשורת אך הגורם לכך נעוץ בה כפי שקבעה המומחית בחקירתה (בעמ' 38 לפרוטוקול מול השורות 13-18). המשטרה חזרה והגישה תלונות שווא נגדו במשטרה. בהתנהגותה גוררת את הקטינה למציאות מעורערת ואיננה מאפשרת תקשורת תקינה בינה לבינו.

הוא עבר להתגורר מעיר מגוריהם ב _____ ל _____ על מנת לקרב עצמו לקטינה.

בניגוד לטענת התובעת מרכז חייה של הקטינה איננו אצלה שכן הקטינה לנה אצלו פעמיים בשבוע ובכל סוף שבוע שני. יש לה מיטה משלה. הוא מעורב בהישגיה הלימודיים ומקפיד להתעניין בשגרת יומה. הטענות של התובעת כלפיו על כך שאיננו שומר על גבולות ביחס לקטינה נועדו כדי להכפיש אותו ובכך פוגעת התובעת לא רק בו אלא גם בקטינה.

הנתבע מפנה לדברי הפסיכולוגית שטיפלה בקטינה - דר' גילאי שציינה את העמדה החיובית של הקטינה כלפי כל אחד מההורים.

הנתבע מפנה להמלצות שבחוות הדעת ובתסקיר ומבקש את בית המשפט לקבוע משמורת משותפת והסדרי ראייה בהתאם לחו"ד למסוגלות הורית.

הדיון המשפטי:

זכויות ההורים וחובותיהם כאפוטרופסים של ילדיהם מפורטות בסעיפים 14,15,18 לחוק הכשרות המשפטית האפוטרופסות, התשכ"ב, 1962. (להלן: "חוק הכשרות") (למעשה אחריותם כלפי ילדיהם משותפת ללא קשר לקביעת משמורתם).

יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בע"מ 5710/05 פלוני נ' פלונית, פורסם בתקדין, 6.7.06 :

"גם משעה שחייהם המשותפים של ההורים עולים על שרטון, ואחד מן ההורים מקבל את המשמורת הפיזית על הילד, עדיין נתונים שאר ענייני האפוטרופסות להורים במשותף. בהחלטות עקרוניות, הנוגעות לזכותו-חובתו הכללית של ההורה כלפי הילד, על ההורים לפעול בהסכמה, ואם לא עלה הדבר בידם, עוברת ההכרעה לבית המשפט, לפי סעיף 25 לחוק הכשרות" (פיסקה 11 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל).

על ההלכה הנוהגת לעניין קביעת הסדר של משמורת משותפת עמדתי בהרחבה בפסקי דיני בתמ"ש (משפחה ר"ל) 7856-02-10 ש.א. נ' ס.י.א., 23.7.12 וכן בתמ"ש (משפחה ר"ל) 28951/09 א. ג. נ' ת. ג., 7.1.10 (שם נחקרו שני מומחים מאוניברסיטת חיפה שהביעו עמדתם המקצועית בשאלת המשמורת המשותפת). בבוא בית המשפט להכריע בעניין המשמורת עליו להציב מול עיניו עקרון מנחה מרכזי אחד והוא טובת הילד, אשר יסודותיו נקבעו בסעיפים 15 ו-17 לחוק הכשרות.

פרידת הורים ופירוק המסגרת המשפחתית בה גדל הילד לעולם פוגעת באינטרסים שלו משום שטובתו דורשת מערכת יציבה ומוכרת המתקיימת באמצעות שני ההורים. לכן, שקילת טובת הילדים בקשר למשמורת ולהסדרי הראייה היא בבחינת הרצון להשיג את הרע במיעוטו. על עקרונות אלו עמדה כב' השופטת דורנר ברע"א 4574/00 פלוני נ' אלמוני, פ"ד נה (2) 321 (2001).

לעיקרון טובת הילד כעיקרון עצמאי, יחיד ומנחה בנוגע למשמורת קטינים התייחס כב' השופט דנציגר (ר' ע"מ 10060/07 פלונית נ' פלוני, פורסם בנבו, 2.10.08, בסעיף 28 לפסק הדין והפסיקה המאוזכרת שם).

כב' השופט דנציגר מדגיש כי המושג טובת הילד הוא מושג אמורפי שיש לצקת בו תוכן בהתאם למקרה הקונקרטי ולנסיבותיו הספציפיות של כל מקרה (ראה גם פסק דינה של כב' השופטת ארבל בע"מ 27/06 פלוני נ' פלונית, פורסם בנבו, 1.5.06, בסעיף 11 לפסק הדין).

על טובת הילד נאמר כי זהו :

"עיקרון שהוא עמוד האש לאורו הולכים כל הגורמים העוסקים בהגנה על שלומם ורווחתם הפיסית והנפשית של קטינים" (בע"מ 4746/13 פלונית נ' עו"ס לחוק הנוער, [פורסם בנבו] פסקה 22 לחוות דעתו של השופט י' עמית

4.7.13) (להלן עניין פלונית)). טובת הילד היא ראשית והיא אחרית, ואותה על בית המשפט לשוות לנגד עיניו, ולא רק הוא - אלא כל המטפלים ומחוי הדעה" בע"מ 5558/13 פלונית נ' פקידת הסעד לפי חוק הנוער, עיריית בת ים, פורסם בנבו, 20.08.2013, פיסקה י"א לפסק הדין).

עוד נקבע כי ההתייחסות של בית המשפט צריכה להיות אל הילד הספציפי אשר עניינו נדון בפניו (ראה בעניין זה בג"צ 5227/97 דויד נ' בית הדין הרבני הגדול, פורסם בנבו, 15.9.98).

בשנים האחרונות, בעקבות שינויים חברתיים בתפיסת ההורות בקרב שני בני הזוג ובעקבות רצונם של אבות להיות מעורבים בצורה שיוויונית בגידול ילדיהם, החלה להתפתח גישה משפטית חדשה ביחס למושג המשמורת. גישה זו מבקשת לדחוק את התפיסה המשפטית העוסקת בהחזקת קטינים ובקביעת הורה משמורן ובמקומה להנחיל עקרונות משפטיים חדשים אשר מתבססים על מודל של אחריות הורית כשהשאיפה היא לאחריות הורית משותפת.

מודל זה מתבסס על ממצאי מחקרים שהצביעו על חשיבות תפקידם של שני ההורים בהתפתחות ילדיהם, חשיבות שהופכת למשמעותית עוד יותר כאשר ההורים מתגרשים. המסקנות הנלמדות מאותם מחקרים היו שככל שאבות היו מעורבים בחיי ילדיהם וניתנה להם אפשרות להעניק להם תמיכה רגשית ובטחון, ככל שהיה סיפק בידיהם לתת מענה לצרכיהם הלימודיים, התפקודיים והחברתיים, אותם קטינים תפקדו ברמה חברתית טובה יותר והסתגלו למצב שנוצר בעקבות הגירושין טוב יותר מאלו שלא זכו בשני הורים תומכים ושותפים לגידולם.

עוד נמצא שמתן עדיפות להורה אחד על פני האחר על ידי קביעתו כהורה המשמורן מעניקה לאותו הורה יתרונות מבחינת יכולת ההשפעה על הילדים על היחס שלהם כלפי ההורה האחר עד כדי יצירת ניכור בין הילדים להורה האחר. לפיכך המסקנה החד משמעית היא שיש לשאוף ליצירת תנאים לאחריות הורית משותפת וחלוקת זמן רחבה של שני ההורים עם ילדיהם.

אמנם מתקיימת חזקת הגיל הרך בהתייחס לקטינה בגילה של הקטינה שעניינה נדון בפני מלכתחילה, אולם חזקה זו הינה חזקה הניתנת לסתירה ב: (עמ"ש (מחוזי ת"א) 55785-02-12 ק.ש. נ' ע.ש., 20.09.2012, סעיף 23 לפסק דינו קובע כבי' השופט שנלר:

"ויוודגש, כי המחוקק, גם בעת שקבע את הוראת סעיף 25 לחוק הכשרות ביחס לחזקת גיל הרוך, לא התעלם מטובת הקטין נהפוך הוא. הוא הדגיש שקביעות בית משפט הנוגעים לנושאים המפורטים בסעיף 24 לחוק, ייקבעו בהתאם לטובת הקטין. עם "אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת" (עמ"ש (מחוזי ת"א) 55785-02-12 ק.ש. נ' ע.ש., 20.09.2012, סעיף 23 לפסק דינו של כב' השופט שנלר).

הגישה איפה של בתי המשפט לראות במשמורת המשותפת את הדרך המועדפת לשם הבטחת טובת הקטין, ככל שהדבר ניתן. ראה בעניין זה גם (ר' תמ"ש (משפחה טבי) 10440/07 ס.ג. נ' ע.ג., פורסם בנבו 28.4.11; תמ"ש (משפחה קר') 10440/07 פלונית נ' פלוני, פורסם בנבו, 28.9.08).

בתי המשפט קבעו תנאים מקדימים לקביעת אחריות הורית משותפת ("משמורת משותפת"):

- א. מסוגלות הורית טובה דומה או שווה של שני ההורים.
- ב. רמה גבוהה של שיתוף פעולה בין ההורים וטיב התקשורת ביניהם.
- ג. רצון הילד.
- ד. מעורבות רבה של שני ההורים בחיי הילדים.
- ה. קיומו של קשר טוב ותקין בין שני ההורים לבין כל אחד מהילדים.
- ו. מגורי ההורים בסמיכות זה לזו ותפיסת הילדים את שני הבתים כבתים מרכזיים בחייהם.

באשר לרכיב התקשורת הבין-הורית ושיתוף הפעולה כתנאי מרכזי לקביעת משמורת משותפת- דנו בתי המשפט בבעייתיות שבדרישה זו כל עוד ההורים נמצאים במשבר ובסכסוך גירושין.

דעתי שלי כל עוד בית המשפט איננו מכריע באופן סופי בסכסוך, הצדדים משתמשים בטענה של חוסר תקשורת ושיתוף פעולה כאמצעי לסכל אפשרות למשמורת משותפת. כמובן שעושה זאת ההורה שמבקש להותיר את המשמורת בידיו בלבד ופעמים רבות הוא איננו בוחל באפשרות להסלים הקונפליקט, או נמנע מיצירת תקשורת תקינה עם ההורה האחר בתקופת הסכסוך המשפטי ובכך מבקש אף להשפיע על עמדת הגורמים המקצועיים לאור זאת על בית המשפט ליתן המשקל הראוי לנושא הסיבות לחוסר התקשורת ושיתוף הפעולה בין ההורים.

מהטעם הזה קבעו בתי המשפט כי ראוי לרכך את דרישת התקשורת "האידיאלית",
בין ההורים לרמה של תקשורת פונקציונלית, (תמ"ש 12148-04-10 ס.ג. נ' ע.ג.
שלעיל; תמ"ש 17120/07 פלונית נ' אלמוני שלעיל).

גם נושא המגורים וסמיכותם צריך להישקל שכן במקרים רבים כמו גם במקרה
שבפני בחרה האם לעבור ללא תיאום עם האב מ____ ל____. כיום היא טוענת
שהמרחק איננו מאפשר משמורת משותפת, אף כי האב לאחרונה עבר לגור במרחק
קרוב יותר לבתו-בעיר ____.

גם לגיל הילד צריכות להיות השלכות על נושא מרחק המגורים משום שלא הרי ילד
שקבוצת החברים והחוגים הם דומיננטים בחייו כילד קטן שמרבית זמנו מבלה עם
ההורים ובפעילויות משותפות איתם.

במסגרת תובענה זו הוגשו מספר תסקירים, וכן נתקבלה חו"ד מסוגלות הורית
ואבחונים פסיכודיאגנוסטיים.

להלן תובאנה ההמלצות השונות של גורמים אלה ודבריהם בעדותם בביהמ"ש.

תסקירי הסעד :

בתיק זה הוגשו תסקירים משירותי הרווחה בעיריית _____ (פקה"ס שרית כפיר
ואביטל חזנמוס קם) ומעיריית _____ (פקה"ס ענת בנאור).

תסקיר שירותי הרווחה ב _____ מיום 24.3.10 :

תאר קטינה חיננית, יצירתית, וורבלית, המשתתפת באופן סדיר בפעילויות הגן ללא
כל בעיות משמעת וללא כל התנהגויות חריגות. הגנת ציינה את הקשר הטוב של
הקטינה והשמחה שלה לקראת שני ההורים.

פקה"ס ציינה את תלונותיה של האם ביחס לחוסר הצבת גבולות של האב לקטינה.
ציינה את המקלחות המשותפות לו ולקטינה, את בקשתה להיות האם המשמורנית
והתנגדותה להרחבת הסדרי הראייה. האב ציין בפניה כי רואה בתובעת אם טובה
ואכפתית, בעלת מודעות וידע אולם לדעתו היא אם דאגנית ולחוצה ללא סיבה
מוצדקת וכזו הנוטה להעצים אירועים ואינה מדייקת בתיאור מצבים בינו לבין
הקטינה (עמ' 4 לתסקיר) האב עמד על רצונו במשמורת משותפת (עמ' 6 לתסקיר).
יש להדגיש כי הובהר לאב שעליו להימנע מלהתקלח עם הקטינה ולהימנע מלישון
איתה כאשר הוא ערום וכן להושיב אותה עליו כשהוא ערום. הוא קיבל עמדה זו,

טען שהדבר קרה פעם אחת, ציין שהקטינה בת 3 שנים והדגיש כי אינם ישנים במיטה אחת. הוא הסכים לקבל הדרכה מקצועית בהתאם להמלצות ועדת התסקירים (עמ' 6 לתסקיר, (עמ' 17 לפרוטוקול הדיון, שורות 7-17).

פקה"ס דיווחה על האינטראקציה בין הקטינה לשני ההורים בה צפתה ועל התרשמותה מסגנון הורות שונה אותו היא ראתה בחיוב, על האינטראקציה חיובית של שני ההורים עם הקטינה ומסוגלות הורית טובה של כל אחד מהם. מאידך הדגישה כי סגנון ההורות השונה מעצים את הקונפליקט שקיים ביניהם היא אף הדגישה אירוע אלים בין ההורים בנוכחות הקטינה ואת האחריות לאירועים הללו שכל אחד מטיל על האחר.

יחד עם זאת, ציינה כי הם מעבירים אינפורמציה רלוונטית ביחס לקטינה. עוד ציינה פקה"ס את הקושי של התובעת לקבל דעה שונה משלה, דבר נתפס על ידה כביטול ושדבריה לא נשמעים (עמ' 7 לתסקיר).

בתסקיר מצוין כי בשל המחלוקת בין ההורים התקיימה ועדת תסקירים בתאריך 21.3.10, בה נכחה גם פסיכולוגית מהשירות הפסיכולוגי, המכוון להתפתחות הילד.

סיכום התרשמות הוועדה: **"הוועדה התרשמה משני הורים שטובת בתם עומדת לנגד עיניהם ולשניהם מסוגלות הורית טובה. ההורים בעלי מסוגלות לתקשר באופן ענייני בנושאים הקשורים לבת ולשמר תקשורת הורית מינימאלית בהתייחס לצרכי בתם. בשלב זה ההורים מייצרים דינאמיקה פוגענית אחד בשני וקיימת ביניהם תקשורת הורית בעייתית המוזנת מהקונפליקט ביניהם. ככל שההורים מתארים תמונות קשות אחד את השני זה מגביר את התסכול והתוקפנות אצל שניהם וחוסר האונים של הילדה, אשר נוכחת באירועים אלו. המסר של הוועדה להורים שנוכחות משמעותית של שני ההורים בחיי בתם היא תנאי משמעותי להתפתחות הבריאה והתקינה. כמו כן, הוועדה ממליצה להורים לשאוף לתקשורת הורית נינוחה ומשותפת, ולהפריד את המאבק הזוגי מההורי"** (עמ' 8 לתסקיר).

לאור התרשמות הוועדה ששני ההורים הינם דמויות הוריות מיטיבות בחיי הילדה והתרשמות שמסוגלים לתקשורת הורית ביניהם הומלץ בתסקיר על **קיום משמורת משותפת** וכן הומלץ על מתכונת הסדרי הראייה (עמ' 7-8 לתסקיר).

צוין בתסקיר, כי תנאי מחייב להמלצות אלו הוא שהתובעת תמשיך לקבל הדרכה הורית והנתבע יפנה מיידית לקבלת הדרכה הורית. צוין ששני ההורים נתנו הסכמתם לכך. האם הביעה בפני הוועדה מורת רוחה מההמלצה על משמורת

משותפת לנוכח חוסר יכולת לשתף פעולה בשל אלימות הנתבע כלפיה(עמ' 9 לתסקיר).

בדיון שהתקיים ביום 22.12.10 נחקרה פקידת הסעד ולמעשה חזרה על עמדתה והפנתה אל ועדת התסקירים אשר המליצה על משמורת משותפת. היא הדגישה את הצורך לתת אפשרות לניסיון מתוך תקווה שההורים בהמשך הזמן יגיעו להבנות משותפות וישכילו לתפקד כהורים טובים. היא אף התייחסה בתשובותיה לתקשורת ביניהם גם אם אחד מהם טוען שהתקשורת איננה טובה (.), עמ' 15 מול שורות 13-23).

תסקיר פק"ס לסדרי דין בעיריית מיום 27.4.10:

בתסקיר זה (הוגש במסגרת הליך צו ההגנה) צוין כי בבדיקה שנערכה עם ההורים התברר כי אין ביניהם כל תקשורת. שהקטינה מתפקדת היטב בגן גם לאחר שחוזרת מביקור בבית הנתבע.

צוין כי מתוך ראיית טובת הקטינה ישנה חשיבות להמשך קיום הסדרי ראייה מובנים בין הנתבע לקטינה בכדי שתוכל להעמיק את הקשר אתו והחשיבות שההורים יעזרו בגורם שלישי ניטראלי, אשר יוכל לתווך בין הורים בכל הקשור לצרכי הקטינה והסדרי הראייה.

תסקיר פק"ס לחוק הנוער בעיריית מיום 28.4.10:

בתסקיר זה (התקבל במסגרת הליך צו ההגנה) מציינת פקה"ס לחוק הנוער גב' רחל קסוטו כי התובעת התלוננה בפניה על התנהגות מינית בלתי הולמת של הנתבע כלפי הקטינה במסגרת הסדרי הראייה, אולם התובעת הדגישה שאינה חוששת שהנתבע עלול להזיק או לפגוע בקטינה באופן מיני במישרין. בקשתה מגורמי הרווחה הייתה כי ישוחחו עם הנתבע ויבקשו ממנו לחדול מהתנהגותו הבלתי מותאמת.

בשיחה עם הנתבע הוא אישר כי בעבר נהג לישון ללא בגדים אולם חדל מכך כאשר הקטינה נמצאת ברשותו. הוא הביע הסכמה והבנה להסברים המקצועיים של פקה"ס לעניין זה ופקה"ס התרשמה מכנותו ומאמינותו כי הוא אכן עומד ויעמוד מאחורי דבריו. הוא ציין כי החל לקבל טיפול והדרכה פרטניים בנושא הורות ופקה"ס התרשמה מדאגתו הכנה והעמוקה לבתו ומנכונותו לשתף פעולה ולהתגייס עבורה ככל שיידרש. הוא אף הביע הסכמה כי הקטינה תקבל טיפול רגשי.

פקה"ס ציינה שהיא לא התרשמה שהנתבע מהווה סיכון לקטינה מכל בחינה שהיא. הוא נענה לשיחות ולהכוונה ודאגת הקטינה עומדת לנגד עיניו כך שהיא אינה רואה כל סיבה לשנות את הסדרי הראיה הקיימים.

אשר לתובעת צוין כי אומנם לנגד עיניה עומדת טובת בתה, אולם היא מגלה הזדהות יתר עם הקטינה ומתקשה להציב לה גבולות, כאשר הקטינה מסרבת ללכת להסדרי הראייה עם אביה. התובעת ציינה כי הקטינה אוהבת את הנתבע והוא אותה, אך להתרשמות פקה"ס התובעת ממהרת לקבל החלטות ולנקוט בפעולות בטרם בדקה השלכותיהן עד הסוף. התובעת ביקשה עזרה והצהירה כי רוצה הכוונה אולם הלכה למעשה מתקשה לקבל עצות והכוונה שאינם עולים בקנה אחד עם מה שהיא מצפה לו, מגלה חוסר אמון כלפי רשויות הרווחה וסבורה שאינם קשובים לה, עובדה שמקשה מאוד לסייע לה.

מסקנותיה היו כי שני ההורים זקוקים להדרכה.

תסקיר שירותי הרווחה ב _____ מיום 6.7.10 :

בתסקיר זה המליצה פקה"ס כי העברת הקטינה בין ההורים במסגרת הסדרי הראייה תיעשה מגן הילדים.

עוד צוין כי בין ההורים קיימת תקשורת הורית מינימאלית וההורים מתקשים לקחת אחריות ולבנות שותפות הורית אשר תענה על צרכי הקטינה להמשך התפתחותה התקינה. התובעת, כך צוין, פנתה לתיאום הורי והנתבע טרם עשה כן. עוד צוין כי להתרשמות גורמי הרווחה מעורבות פקידת הסעד לסדרי דין משמשת במה נוספת למאבק בין ההורים ואינה מסייעת בהבניית ערוצי תקשורת תקינים ביניהם. להתרשמות פקה"ס התובעת מנסה לאורך כל התהליך לגייס את פקידת הסעד על מנת לצמצם את סדרי הראייה וכשאינה נענית היא מתקשה לקבל את עמדתה המקצועית ואת המלצות הועדה, המלצות אשר עונות על צרכי הקטינה. לאור זאת הומלץ בתסקיר לבטל את סמכויות פקידת הסעד, להגיש תסקיר משלים בעוד כשנה ולהורות להורים לשתף פעולה בתהליך תיאום הורי.

תסקיר שירותי הרווחה ב _____ מיום 13.9.10 :

בתסקיר זה צוין כי התובעת העתיקה מגוריה ל____ וכי הנתבע דיווח על כך לפקה"ס וציין כי הדבר נעשה שלא בידיעתו ושלא בהסכמתו, טענה אותה הכחישה התובעת. ניסיון פקה"ס להביא את ההורים לידי הסכמה בנוגע להסדרי הראייה ולהסעת הקטינה כשל, ובין ההורים נתגלעו חילוקי דעות בעניין זה.

צוין כי המהלך החד צדדי בו נקטה התובעת במעבר ל____ מנוגד לטובת הקטינה, הזקוקה להמשך קשר יציב, איכותי ובתדירות גבוהה עם שני הוריה, כפי שהורגלה בעבר. עוד צוין כי לא מצאה כל עילה לשינוי הסדרי הראייה והמליצה ששני ההורים יחלקו ביניהם בצורה שווה את הסעות הקטינה.

עוד הומלץ כי ביהמ"ש יקבל החלטה בנושא הסדרי הראייה בין ההורים ויבטל סמכויות פקה"ס לעניין זה.

תסקיר שירותי הרווחה ב _____ מיום 24.5.11 :

תסקיר זה נכתב ע"ס פגישות עם ההורים ומידע שהתקבל מ"בית לין", מהמשטרה, מהמטפלת של הנתבע ומהגננת של הקטינה.

צוין כי ביום 27.4.11 הופיעה התובעת במשרדי פקה"ס כשהיא נסערת מאוד והעלתה טענות קשות בנוגע להתנהגות הנתבע כלפי הקטינה שעניינה פגיעות מיניות. לאור זאת ערבו בטיפול במשפחה את פק"ס לחוק הנוער, אשר הפנתה את התובעת למרכז להגנת הילד "בית לין" בתל השומר. התובעת הגישה שם תלונה למשטרה והקטינה נחקרה ע"י חוקרת ילדים.

נתברר כי יומיים לאחר מכן התובעת הודיעה לנתבע במיסרון שהיא מיוזמתה מפסיקה את הסדרי הראייה של הקטינה אתו, בגין מעשיו. הנתבע התקשר בכעס לפקה"ס וטען כי לא פגש את בתו מזה כשבוע, לאחר שקיבל הודעה מהתובעת והוא אינו יודע במה מדובר ובמה הוא מואשם וכי אף גורם מוסמך לא הרחיק אותו מבתו. התובעת לבדה קובעת עובדות ומתנהלת כראות עיניה.

שירותי הרווחה סירבו להתערב עד לקבלת מידע מהמשטרה על סיום החקירה מחשש לזיהום החקירה

ב- 8.5.11 פנתה התובעת לפק"ס וביקשה התערבות דחופה כדי להחזיר אליה את הקטינה, שנלקחה באותו היום מהגן ע"י הנתבע. היות והקטינה אמורה הייתה להיות אצל הנתבע ביום העצמאות החליטו שירותי הרווחה שכל עוד החקירה במשטרה לא הסתיימה הם מנועים מלהתערב. מאותה עת נמנעה התובעת להביא הקטינה אל הגן.

ב- 18.5.12 קיבלו שירותי הרווחה מידע טלפוני ממשטרת _____ כי מבחינתם הסתיימה החקירה והתיק הועבר לפרקליטות. וצוין שלא הוטלו על הנתבע הגבלות כלשהן. אף מרכז ההגנה "בית לין" מסר כי מבחינתם החקירה הסתיימה ולמרות שהאם פנתה שוב עם מידע נוסף שלדבריה קיבלה מהילדה- אין מקום לחקירה נוספת. הדגש מבחינתם הוא שגם אם לא עלה ממצא ברור בתחום הפגיעה המינית, נגרם כאוס ממה שקורה בין ההורים וכי האם והילדה צריכות להגיע בהקדם לטיפול.

בשיחה של פקה"ס התנגדה האם להביא הקטינה אל הגן. היא הסכימה לחידוש הסדרי הראייה רק לאחר שהנתבע יחל בטיפול ובתנאי שהסדרי הראייה יהיו ללא לינה וללא מקלחת.

הנתבע הביע כעס רב על כך שהתובעת שמאשימה אותו פעם שלישית בהתעללות מינית בקטינה, מחליטה בעצמה החלטות ואינה מאפשרת לו לראות את הילדה תקופה כ"כ ארוכה וכל זאת על אף שאף גורם סמכותי לא הרחיק אותו או מנע ממנו לראות את הקטינה. הוא ציין כי החדרת הנר לישבנה של הקטינה בעת שהייתה

בביתו נעשתה משום שלקטינה כאבה הבטן ובהתאם להמלצה שקיבל בבית המרקחת וכי הדבר נעשה בידיעת התובעת. עוד ציין כי אינו נוהג עוד להתקלח עם בתו בבריכה ב____ ובבית נוהג לקלח את הקטינה כפי שכל הורה מקלח את ילדו. הוא הביע הסכמה לכך שהקטינה תתקלח לבד והוא רק יעמוד על ידה.

למרות רצונו להחזיר מיידית את המצב לקדמותו מבחינת סדרי הראייה, הוא גילה הבנה למתח הרב שנוצר סביב הקטינה ולבקשת פקה"ס כי תהא הדרגתיות מסוימת בחזרה לשגרה, וכן הסכים כי הקטינה תקבל טיפול וכי הוא יחל בהדרכה הורית.

בפרק סיכום התסקיר צוין כי מיום 28/04/11 (היום בו נחקרה הקטינה) הופרה לחלוטין שיגרת חייה, הסדרי הראייה עם אביה הופסקו, היא אינה מבקרת בגן ואינה מתגוררת בביתה. קיים כאוס נוראי סביבה, הנתבע כועס ופגוע מאוד והתובעת נמצאת בחרדה עצומה, חוששת לבתה ומרגישה צורך להגן עליה ולהרחיקה מאביה.

פקה"ס ציינה כי היא מודאגת מאוד מהשפעת ההתרחשויות האחרונות על הקטינה ומהפרשנות שילדה בגילה הנוכחי יכולה להבין ולתפוש את המציאות שנוצרה: **"השינוי הדרסטי שנעשה בחייה של הילדה והרחקתה מאביה, יכול בהחלט להיתפש אצלה כדמוניזציה סביב האב. השינוי הדרמטי באורח חייה של הילדה מדאיג לא פחות מהדברים שעליהם נחקרה הילדה. חשיפת הילדה לתישואול לאחר ביקוריה אצל האב, ורמת החרדה הגבוהה של האם, לשלומה אצל האב והערכתה בנושא פגיעות מיניות, עלולות לגרום למצוקה רגשית של הילדה"** (עמ' 4 לתסקיר).

פקה"ס ציינה כי למרות שאינה רואה את הנתבע כמסוכן לקטינה הרי שלאור השינוי הדרמטי באורח חיי הקטינה והדמוניזציה סביב הנתבע מומלץ על הבנייה הדרגתית של סדרי הראייה (ולאחריה יחזרו הסדרי הראייה למתכונתם הרגילה), בכדי להפחית את רמת החרדה של התובעת, ועל מנת שתעביר מסרים מרגיעים לקטינה בכל הנוגע לקשר שלה עם הנתבע.

כמו כן הומלץ על החזרת הקטינה לגן וטיפול מידי לקטינה וכן להורים.

הנתבע קיבל הבהרה נוספת סביב הנושאים הרגישים שנוגעים לגופה של הקטינה והביע נכונותו לשיתוף פעולה באשר לטובת בתו. ההורים תודרכו בדבר חשיבות הפסקת הטלטלות היומיומיות בחיי הילדה וכן תודרכו להחזירה מיידית לשגרת חייה, הן לגן והן לביתה ב____ וזאת במטרה ליצור אווירה רגועה בחיי הילדה. כמו כן הם תודרכו שלא לחקור את הקטינה.

תסקיר שירותי הרווחה ב _____ מיום 10.4.13 :

התסקיר התבסס על ביקור בית בבית כל אחד מההורים. על חוות הדעת למסוגלות הורית שניתנו בינתיים על ידי ד"ר רינג. על מידע מהפסיכולוגית אשר טיפלה בקטינה טיפול שהסתיים. היא הדגישה את הקשר הטוב האהבה והחיבור הטוב שבין הקטינה לשני ההורים.

אשר לקטינה צוין כי היא ילדה חמה, שמחה, ו-וורבלית. בשיחה עם מחנכת כיתה ויועצת ביה"ס נמסר כי היא ילדה מקסימה, עדינה, שקטה ומנומסת, תלמידה טובה, לעיתים מתכנסת בעצמה ומאבדת את הריכוז. במהלך השנה הילדה לא הגיעה לביה"ס 8 פעמים בימי שישי, אך בתקופה האחרונה הנתבע מקפיד להביאה לבית-הספר. ציינה ששני ההורים משקיעים בקטינה.

שני ההורים ביקשו מפקה"ס לבצע שינוי במתכונת הסדרי הראייה הנוכחית.

עוד צוין כי ההורים גרושים מזה שנתיים, מערכת יחסיהם מעורערת מאוד. הם לא סיימו עדיין את ההתדיינויות המשפטיות. מערכת היחסים ביניהם מאופיינת בתקופות קשות של עליות ומורדות, רוויות מתח, בהן הקטינה מעורבת ומנסה לשרוד ולמצוא את מקומה לעומת תקופות רגועות, המשפיעות לטובה על הקטינה.

צוין כי הקטינה גדלה בשני מרכזי חיים עם כ"א מהוריה, כאשר ב _____ נמצא גם בית ספר והמרכז החברתי שלה. ככל שהקטינה גדלה, העיסוקים והחלק החברתי שלה תופסים מקום משמעותי יותר בחייה ועל הנתבע לקחת זאת בחשבון ולהתאים עצמו לצרכיה ההתפתחותיים.

נושא זה מקשה מאוד על הנתבע עקב ריחוק המגורים שנכפה עליו על ידי התובעת אולם פקה"ס מציינת כי עם כל הבנתה לקשיים שנוצרו במציאות הקיימת, כאבא אוהב ומאוד אכפתי לבתו מוטלת עליו החובה להעמיד את צרכי בתו במוקד. היא שבה והמליצה על הדרכה הורית לאב.

פק"ס הדגישה את התקשורת הלקויה בין ההורים שאיננה מאפשרת שינוי התוכנית הקבועה, הברורה והמוכרת לקטינה של הסדרי הראייה ואת חלוקת נטל ההסעות בין ההורים.

בהתאם לתסקיר הומלץ על מתכונת הסדרי הראייה בימי חול, בסופ"ש, בחגים, בחופשות ובאירועים, וכן כי הקטינה תלון בבית הנתבע במיטה נפרדת וכי תהיה הפרדה בחדרים או מחיצה למעשה הומלץ על אחריות הורית משותפת עם חלוקת זמני הסדרי ראייה המותאמים לצרכים המשתנים של הקטינה.

בדיקת מסוגלות הורית

הבדיקה הפסיכודיאגנוסטית:

הנתבע:

בדו"ח הבדיקה הפסיכודיאגנוסטית של הפסיכולוגית רותי פישלר מיום 14.9.11 צוין לגבי הנתבע כי הוא אדם אינטליגנטי, בעל שיפוט ובוחר מציאות תקינים, משאבים נפשיים, חשיבתו לוגית וקוהרנטית, בעל יכולת להתמודד עם קשיי החיים. אדם יציב ובעל זהות עצמית מגובשת, מעוניין באנשים ובשיתוף פעולה איתם ובעל יכולת אינטרוספקטיבית. מסקנותיה כי לאור ממצאי המבחנים נראה שהוא בהחלט מסוגל לשמש הורה מיטיב לילדתו.

התובעת:

בדו"ח הבדיקה הפסיכודיאגנוסטית של הפסיכולוג דניאל בן נחום מיום 15.9.11 צוין לגבי התובעת כי היא אישה נבונה, נעימה, אינטליגנטית ובעלת בוחן מציאות תקין. לא נתגלו הפרעות בחשיבה. כשהיא רגועה שיפוטה וחשיבתה תקינים, יכולותיה הטובות באות לידי ביטוי והיא מתפקדת טוב כאם ובעבדותה כיועצת חינוכית. הקושי של התובעת מתגלה במצבי משבר, שם קשה לה לשמור על קור רוח ושיפוט יעיל. התובעת סובלת הרבה ממצבי מצוקה, חרדה וסטריס ובמצבים אלה היא נוטה להגיב בצורה רגשית מידי ובלתי מבוקרת. מוזנת ע"י דאגה ופחד ואז עלולה להבין ולפרש דברים בצורה לא נכונה, מאבדת ביקורת על רגשותיה ותפיסותיה. הדבר מתבטא כפי שהתרשם בתפיסה מעוותת של בן הזוג. לגבי מסוגלותה ההורית נקבעה יכולתה להיות אם טובה אולם צויין כי קיימת בעיה ביחס לתפיסתה את יחסי הנתבע והקטינה ובנושא זה נאמר שהיא זקוקה לעזרה ויכולה להפיק תועלת משיחות טיפוליות.

חו"ד מסוגלות הורית מיום 8.9.11:

חו"ד למסוגלות הורית נערכה ונכתבה על ידי ד"ר עליזה רינג-רוזנבאום ועו"ס רבקה לקשטיין קליין. השתיים התרשמו כי לנתבע "יכולת טובה מאד" לראות את הילדה ו"לראות את צרכיה" כאדם נפרד". עוד צוין כי כאשר הוא כועס הוא יכול להיעשות אימפולסיבי אך יודע להבליג" (עמ' 3 לחוה"ד).

להתרשמותו, הנתבע לומד מההדרכה שמקבל ומשנה גישתו כלפי הקטינה בהתאם להדרכה (עמ' 9 לחווה"ד).

אשר לתובעת צוין כי ההתרשמות הינה מאשה חרדתית מאד, שעברה חוויות קשות בילדותה, קרוב לוודאי שהייתה ילדה מוכה ע"י אמה. "התרשמותנו שלמרות שט' למדה ייעוץ חינוכי והייתה בטיפולים פסיכולוגיים, (כולל היום) לא נעשתה עבודה רצינית ועמוקה בעיבוד חרדותיה. לדעתנו, לט' נקודות עיוורון (blind spots) המוזנות מחרדה. כאשר עולה בה חשש וחרדה והיא איננה בקשר עם אותן נקודות, אז נעשית מוצפת ועלולה לעוות את פירושיה לגבי המציאות. באופן לא מודע, יתכן ומשליכה על הילדה את חרדותיה ואז יוצאת למלחמת הגנה על הילדה, מול אויב שבמקרה זה, פ', שבו היא רואה אדם כוחני" (עמ' 5 לחווה"ד).

אשר לקטינה צוין כי היא ילדה יצירתית, מפותחת בהתאם לגילה ואף יותר, יוצרת קשר תקין, אינטליגנטית וללא הפרעה בחשיבה או באפקט, היא מתמרנת בין הוריה ומנסה לרצות כל צד ככל יכולתה (עמ' 6, 8 לחווה"ד). התהליך שחווה הקטינה של חקירות, אי ביקור בגן, הקונפליקט בין הוריה וניתוקה מהנתבע גרם לה נזק, שכן היא מודעת לקונפליקט וסובלת מכך, דבר המקשה עליה מאד את המעברים בין שני הבתים (עמ' 9 לחווה"ד).

מצפייה בפגישות אינטראקציה התרשמו המומחיות מקשר חם ואוהב בין הנתבע לקטינה, האינטראקציה ביניהם הייתה משוחררת וזורמת, לוותה בצחוקים הדדיים והנאה רבה של הקטינה, ובמגע גופני רב (עמ' 8 לחווה"ד).

אשר לקשר של הקטינה עם התובעת- המומחיות התרשמו מקשר אוהב ומסור אך התרשמה כי הקטינה פחות משוחררת עם התובעת. המומחיות התרשמו מקושי במגע מצד התובעת כלפי הקטינה. בנוסף, בנוכחות התובעת הקטינה התנהגה בבוטות ודיברה בטון שתלטן. עם הנתבע לא נצפתה תוקפנות ושתלטנות אלא משחק ספונטני ואותנטי. הנתבע איננו דורש מהקטינה להיות בסדר, ומכניס למשחק גם את רצונותיו, בעוד התובעת ויתרה על עצמה (עמ' 8 לחווה"ד).

כאשר הקטינה הייתה עם שני הוריה היא נצמדה יותר לנתבע, שיחקה איתו יותר, ו"גילתה" סודות באוזנו. במפגש זה התובעת "נעלמה" ונוכחותה הורגשה מעט (עמ' 8 לחווה"ד).

המומחיות מציינות כי אינן יכולות לדעת מתוך הבדיקה האם אכן הנתבע התעלל מינית בקטינה כפי שטוענת התובעת אך מדו"ח בית לין ומהתרשמות המומחיות מהבדיקות שערכו עולה כי לא הייתה התעללות מינית.

אף באינטראקציה בין האב לילדה לא נראה שהילדה מתנהגת כמי שעברה פגיעה מינית. להתרשמותן, ישנו הבדל משמעותי בגישה של שני ההורים ביחסם לחינוך וגבולות, כולל לגבי גבולות הגוף. מה שנראה לתובעת כאי שמירה על פרטיות הגוף והתנהגות לא תקינה (רחצה משותפת של הנתבע והקטינה לפני גיל שנתיים, השתוללות גופנית וכו') נראה לנתבע כהתנהגות נורמטיבית (עמ' 8-9 לחווה"ד).

בחקירתה הוסיפה וציינה ד"ר רינג כי אינה סבורה שלנתבע יש בעיית גבולות כלפי הקטינה, ובהתייחס למקרה בו הושיב את הקטינה על ברכיו בשירותים טענה כי הנתבע אישר קיומו של מקרה זה (עמ' 40 לפרוטוקול הדיון מיום 23.10.13, שורות 7-13) ו"הוא הלך ולמד ושינה. הוא למד שזה לא היה בסדר. הוא למד מזה. הוא הלך להדרכה ושינה" (עמ' 40 לפרוטוקול, שורה 14).

המומחיות מוסיפות ומציינות בחווה"ד כי לתובעת היה קשה עם המשחק של הקטינה עם הנתבע, פניה הביעו חרדה וניכר כי המשחק "הפראי" מרתיע אותה והיא רואה משום איבוד גבולות, על אף שלא היה בגדר איבוד שליטה אלא משחק משוחרר נורמטיבי (עמ' 6-7 לחווה"ד).

אשר לטענה בדבר היות הנתבע אדם אלים העידה ד"ר רינג בחקירתה מיום 23.10.13, כאשר נתבקשה להתייחס לכך שהוגש כנגד הנתבע כתב אישום בגין תקיפת אם התובעת, כי הדבר אינו קשור לקטינה ולכן אינו קשור לחווה"ד: "ש. איך אין זכר לאלימות הזו בכל הדו"ח. ת. זה לא היה קשור לחוות הדעת. זה לא היה קשור לא" (עמ' 35 לפרוטוקול הדיון, שורות 19-20). עוד העידה כי נתבקשה להעיד בהליך הפלילי שהתקיים כנגד הנתבע וכי העידה שם כי לא התרשמה שהנתבע אדם אלים (עמ' 35 לפרוטוקול הדיון, שורה 27).

כאשר נתבקשה המומחית להתייחס לעובדה שהנתבע אכן הורשע, והאם יש לדבר השלכה לעניין הקטינה השיבה: "אנחנו לא התרשמנו מאדם אלים בטח לא כלפי הילדה. וזה לא נוגע לדעתי למסוגלות שלו להיות אבא טוב או רע כי יש שני צדדים לעניין" (עמ' 36 לפרוטוקול הדיון, שורות 22-23).

היא ציינה כי במהלך הבדיקות שערכה לא התרשמה מתוקפנות של הנתבע, שכן אם הייתה מתרשמת כאמור היה הדבר בא לידי ביטוי במסגרת חווה"ד (עמ' 37 לפרוטוקול הדיון, שורות 4-6).

ד"ר רינג השיבה כי לא הייתה מודעת לכך שכנגד הנתבע מתנהל הליך פלילי שבו נטען כי תקף את התובעת (עמ' 37 לפרוטוקול הדיון, שורות 35-37), אולם אין בכך לדבריה כדי לשנות את רמת המסוכנות של הנתבע בעיניה שכן המומחיות לא

התרשמו שהנתבע הוא מסוכן (עמ' 38 לפרוטוקול הדיון, שורות 4-5). עוד ציינה: **"הוא לא מסוכן כלפי הילדה. כלפי הילדה הוא לא מסוכן"** (עמ' 38 לפרוטוקול הדיון, שורה 7).

ובהמשך: **"מה שראינו בתוך הבדיקה את הקשר של פ' לילדה. מה שראינו שכשהילדה עושה דברים שלא נראו לו הוא ידע מצוין לשים לה גבולות. לא היה שום ביטוי של אלימות או תוקפנות כלפי הילדה. הילדה הייתה שמחה, ספונטנית, היה מגע גופני, חום, מה שיקרה בעתיד, אם יקרה, אני לא יכולה לענות"** (עמ' 38 לפרוטוקול הדיון, שורות 21-24).

יצוין כי גם פקה"ס ענת בן אור ציינה בחקירתה בדיון מיום 23.10.13 כי **"לא התרשמתי שהאמא בחרדה כשהילדה אצל האבא"** (עמ' 47 לפרוטוקול הדיון, שורה 27).

מבחינה אישיותית התרשמו המומחיות כי התובעת אישה חרדתית עם קווי אישיות פאסיביים-אגרסיביים המתקשה להתמודד עם קונפליקטים באופן ישיר ובוחרת לעשות זאת באקטינג אאוט: פעמיים עברה דירה בהיחבא ללא תיאום עם הנתבע, וכן החליטה על דעת עצמה שלא לשלוח את הקטינה לגן במשך למעלה מחודש וחצי, ובשל חרדתה לקטינה לא אפשרה לה בתקופה זו להיפגש עם הנתבע. צוין כי **"האם בתלונותיה כלפי האב מעבירה אותו על דעתו וגורמת לו לאנטגוניזם כלפיה ומתוך כך לחוסר הידברות איתה"** (עמ' 8 לחווה"ד).

בחקירתה הוסיפה ד"ר רינג וציינה: **"ראינו אצלנו בחדר מול העניינים שלנו איך היא מוציאה אותו מדעתו. באמת באמת. הוא היה צריך ללכת לשתות מים כי פשוט זה היה בלתי נסבל. כתבנו את זה זה היה בנחת, בשקט. אנחנו קוראים לזה תגובה התנהגות פסיבית אגרסיבית. ראינו את זה מול העניינים. גב' ט' לקחה את הילדה הוציאה אותה מהגן, שלחה אותה לגן ב____, עברה דירה הוא לא ידע בכלל מה עם הילדה. איך מתנהגים ככה. מה זה? זה חלק מהעניין. זו עובדה. היא הודתה"** (עמ' 38 לפרוטוקול הדיון מיום 23.10.13, שורות 13-18).

להתרשמותן של המומחיות לתובעת קשה להבדיל בינה לבין הקטינה ולעיתים היא משליכה על הקטינה מחרדותיה שלה, אינה מבחינה שאלה חרדותיה שלה וגורמת נזק לילדה. לעיתים מבינה קוגניטיבית, אך למרות זאת מבחינה רגשית אינה מסוגלת לזהות בזמן אמת ולהפסיק את ההשלכה (עמ' 9 לחווה"ד).

התובעת מתוך חרדותיה מפרשת לעיתים לא נכון את המציאות ופועלת כאילו זו המציאות, ולדעת המומחיות זה גם מה שקרה עם המקרים שבעטיים פנתה לחקירת

ילדים (עמ' 9 לחווה"ד). באשר לתלונות על פגיעה מינית של הנתבע בקטינה כפי שטענה האם אמרה המומחית : ש. האם התפיסה של חיבוקים חזקים האם התפיסה הזו שהוא יותר מתחבק ומתנשק נתפס אצלה כמעבר בין גבולות. ת. התשובה היא לא. האם את שואלת אותי אם התרשמנו שפ' חסר גבולות כלפי הילדה התשובה היא לא. ש. אבל התרשמתי שככה סבורה ט'. ת. ט' רואה בקשר הזה ביניהם אלימות. משהו אלים ותוקפני שהיא לא עומדת בו. ש. מבחינה אובייקטיבית זה לא מעשה אלים. ת. לא. ש. העובדה שכל פעם היא מאשימה אותו אם זה פעם אחת שהוא כביכול דחף לה אצבע לטוסיק, קילח אותה, אפשר להציג את זה בתור משהו מיני. ת. לא מצאנו שום דבר מיני. לא התרשמנו משום התנהגות מינית של פ' כלפי הילדה" (עמ' 46 לפרוטוקול הדיון מיום 23.10.013, שורות 7-25, הדגשות הוספו- ו.ב.ש.).

עוד צוין כי לתובעת קשה לקבל דעה שונה משלה לגבי הקטינה (עמ' 9 לחווה"ד).

בשל היותה של התובעת ילדה מוכה טוענת המומחית כי: "העיוורון הלא מודע של ט' ליחסים הראשוניים עם הדמויות ההוריות גורם לה לפירוש לא נכון של המציאות להגנת יתר על הילדה ולתפיסת פ' כאדם תוקפן. ט' רואה בסיטואציות כמו השתוללות במשחק, אקט תוקפני ומפחיד. היא איננה מסוגלת לראות את ההנאה של א' מהמשחק ואף שאנחנו לא רואים את הסבל של א' טוענת שא' סובלת (אנחנו, כאמור, ראינו הנאה גדולה של הילדה במשחק עם אביה)...". (עמ' 9 לחווה"ד). באשר לטענה של התובעת כי עניין היותה מוכה זוהי האשמת שווא של הנתבע אמרה המומחית כי :..... ש. אם היינו מוכיחים לך שט' לא הייתה מוכה זה ישפיע על הדו"ח וישנה את ההסתכלות על ט'. ת. לא מבחנה זו שהחרדות של ט' לפי התרשמותנו משפיעות או מושלכות על מה שהיא מייחסת לקשר בין הילדה לבניה. היא אישה חרדתית" (עמ' 37 לפרוטוקול הדיון, שורות 15-26).

המלצת חווה"ד להותיר המשמורת משותפת. כמו כן הומלצה מתכונת הסדרי ראייה וכן שהשניים ימשיכו בהדרכה הורית, ושט' תקבל טיפול וכי התובעת אף תקבל טיפול אישי בכדי לעבד את חרדותיה. צוין בפרק ההמלצות כי "כרגע ההורים נמצאים ברמת קונפליקט גבוהה. אנו תקווה שבהמשך, עם עזרה מצד פקידת

הסעד או בהליך של תיאום הורי, יוכלו להגיע לתקשורת ישירה סבירה" (עמ' 10 לחווה"ד).

השגות התובעת כנגד התסקירים וחווה"ד:

לאחר שעיינתי לעומקן בהגשות התובעת בסיכומיה לעניין חווה"ד והתסקירים הגעתי למסקנה כי אין בהן ממש וכי יש לדחותן.

כלל ידוע הוא, כי אף במקרים בהם בוחר בית המשפט להיעזר בחוות דעת מומחה, אין הוא מסיר מעליו א החובה והאחריות להכריע בשאלה שמתעוררת בפניו. בית המשפט אינו משמש "חותמת גומי" לעמדת המומחה ולהמלצותיו אלא מחויב להפעיל את שיקול דעתו באופן עצמאי ומתפקידו לבקר היטב את חוות דעת המומחה על כל מרכיביה. סמכות ההכרעה וההחלטה הסופית לעולם נשארת בידי בית המשפט.

עד מומחה כמוהו ככל עד: שקילת אמינותו מסורה לבית המשפט, ואין בעובדת היותו מומחה כדי להגביל את שיקול דעתו של בית המשפט.

חוות הדעת, ותהא נחרצת, ברורה וחד משמעית ככל שתהא, לעולם אינה בגדר עובדה מוגמרת ומכרעת אלא בגדר המלצה בלבד. בעלי הדין רשאים להעלות ביקורת עניינית על קביעותיו והערכותיו של המומחה (ר' לעניין זה ע"א 1240/96 **חברת שיכון עובדים בע"מ נ' רוזנטל**, פ"ד נב(4) 563, 569; בע"מ 27/06 **פלוני** שלעיל פסקה 15; דנ"א 9201/08 **פלוני נ' פלונית**, פורסם בנבו, 5.4.09, פסקה 2 לפסק דינה של הנשיאה בייניש, פסקה 19 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו דאז) גרוניס; דנ"א 1892/11 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית**, פורסם ב"נבו", 22.5.11, פסקה 16 לפסק דינה של הנשיאה בייניש וכן פסקה 7 לפסק דינו של כב' השופט הנדל).

עם זאת ועל אף שההכרעה הסופית במחלוקת נותרת תמיד בידי בית המשפט, מקום בו חוות דעת המומחה הגיונית ומשכנעת לא יטה בית המשפט לסטות ממנה בהעדר נימוקים כבדי משקל שיניעוהו לעשות כן. משמינה בית המשפט מומחה כדי שיחווה דעתו ויספק נתונים מקצועיים לצורך הכרעה בדיון סביר להניח שיאמץ את ממצאי המומחה במיוחד כשמדובר בחוות דעת אובייקטיבית שנמסרה ע"י מומחה שמונה על ידי בית המשפט. אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין וכבדת משקל שלא לעשות זאת.

(ע"א 293/88 **חברת יצחק ניימן להשכרה בע"מ נ' רבי**, פורסם בנבו, 31.12.88, פסקה 4 לפסק הדין; ע"א 3134/02 **עיריית רחובות נ' בוטנרו אחזקה ופיתוח (1992) בע"מ**, פורסם בנבו, 21.7.03, פסקה 8 לפסק דין; דנ"א 9201/08 **פלוני שלעיל**, שם; דנ"א 1892/11 **היועץ המשפטי לממשלה שלעיל**, שם).

פסילת חוות דעת מומחה לא תעשה כדבר שבשגרה, ולא כל שגגה או תקלה שנפלו בחוות הדעת יביאו בהכרח לפסילתה. ההחלטה אם לפוסלה תלויה בנסיבותיו של כל מקרה, ובין היתר בשאלה אם פעל המומחה בתום לב, וכן בשאלה אם השגגה ניתנת לתיקון (רע"א 6116/97 **שוחט נ' ציון חברה לביטוח בע"מ**, פורסם ב"נבו", 28.11.97, פסקה 4 לפסק הדין).

עילות ההתערבות של בית המשפט בחוות דעת מקצועית אותה ערך מומחה מצומצמות למקרים חריגים ויוצאי דופן בהם פעל המומחה בחריגה מסמכות או בניגוד לכללי הצדק הטבעי, כגון כאשר פעל תחת השפעה בלתי הוגנת, שלא בהגינות, במרמה, בחוסר תום לבאו שחוות דעתו הושגה באמצעים בלתי כשרים. פרט למקרים אלה נקבע בפסיקה כי אין מקום להתיר לצדדים להשיג על שיקול דעתו המקצועית של המומחה על מנת להגיע לתוצאות הרצויות להם. תקיפה היורדת לבסיס שיקול דעתו של המומחה אינה עולה אפוא בקנה אחד עם עילות ההתערבות המותרות בחוות דעתו של המומחה (ע"א 1168/07 **יפה נוף-תחבורה, תשתיות ובניה בע"מ נ' מאיר הפלר, עו"ד**, סעיפים 24-25 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר, פורסם ב"נבו", 1.2.09; רע"א 5144/05 **יפה-נוף-תחבורה, תשתיות ובניה בע"מ נ' הפלר**, פורסם ב"נבו", 7.7.05, פסקה 3 לפסק הדין; ע"א 4341/11 **מזרה נ' דהן**, סעיף 17 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר; פורסם ב"נבו", 31.12.12).

חוסר שביעות רצון של בעל דין מקביעות המומחה לא יהווה, כשלעצמו, עילה לפסילת חוות דעתו או לגריעה ממשקלה. רק אם יתברר כי יש יסוד לביקורת עניינית על קביעותיו והערכתיו של המומחה רשאי בית המשפט לדחות את קביעותיו ולא לפסוק על פיהן (ע"א 1240/96 **חברת שיכון עובדים שלעיל**).

הוא הדין לעניין תסקירי הסעד.

התסקיר אמנם איננו בגדר חוות דעת מומחה, כמשמעותה בסעיף 20 לפקודת הראיות [נוסח חדש] התשל"א-1970, אולם לתסקיר מוענק מעמד מיוחד בחיקוקים שונים וכבר נקבע שיש לתת לו משקל יתר, בדומה למומחה, הוא גורם אובייקטיבי וניטרלי, הממלא חובתו בהתאם לחוק ועל פי החלטות בית המשפט (ע"א 3554/91,

פלוני נ' היועמ"ש, פסק דין מיום 9.10.91; בע"מ 5072/10 פלוני נ' פלונית, פורסם בנבו, 26.10.10, סעיף 17 לפסק הדין של כב' השופט גרוניס (כתוארו דאז); בע"מ 4259/06 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פורסם בנבו, 13.7.06, סעיף 32 לפסק הדין; עמ"ש (מחוזי ת"א) 55785-02-12 ק.ש.נ' ע.ש., סעיף 32 לפסק דינו של כב' השופט שנלר, 20.9.12).

לפיכך, ככל שהתסקיר מבוסס על ממצאים, ראיות, חוות דעת וכיו"ב, בימ"ש ייטה לאמצו.

בנדון, לא התרשמתי כי חו"ד המסוגלות ההורית והתסקירים נגועות בהטיה, פניה, דעה קדומה, חוסר איזון, משוא פנים או העדפה של צד אחד על פני רעהו. נהפוך הוא, בתיק זה הוגשו מספר תסקירים. חוות דעת מומחית. חוות דעת של פסיכולוגית שטיפלה בקטינה כל אלו אף העידו בפני ונחקרו ומכולן עולים ממצאים דומים ומסקנות אחידות שכאמור אף חיזקו את התרשמותי מהצדדים במהלך התקופה הארוכה שהופיעו בפני.

אני דוחה אפוא טענות התובעת כנגד התסקירים וחו"ד.

אינני מקבלת טענתה שגורמי המקצוע ביקשו להעניש אותה על מעברה ל___ ומכאן מסקנותיהם.

לסיכום עמדת הגורמים הטיפוליים:

העמדה העולה מדיווחי הגורמים הטיפוליים ומעדויותיהם בביהמ"ש היא שלשני ההורים מסוגלות הורית טובה. שניהם מסוגלים לשמש משמורנים ראויים לקטינה. למעשה גישותיהם השונות כלפי הקטינה משלימות זו את זו ומיטיבות עם הקטינה. כל המטפלים מצאו לאחר מספר רב של תסקירים, בדיקות ומבחנים כי ראוי לקבוע שהקטינה תהייה במשמורת משותפת.

מסקנה זו עולה בקנה אחד אף עם התרשמותי שלי כפי שהבעתי אותה לא פעם בדיון לאחר שמיעת הצדדים וקריאת חוות הדעת הרבות כל זאת מהטעמים כדלקמן:

א. **מסוגלות הורית טובה דומה או שווה של שני ההורים** - הן ביהמ"ש והן המומחים, כמפורט לעיל, בדעה כי לשני ההורים מסוגלות הורית טובה. שניהם הורים מתאימים, חמים, מסורים ואוהבים. שניהם מעורבים בצורה טובה ודומה בחיי הקטינה, שניהם משקיעים רבות ומקדמים את הקטינה,

נותנים מענה ראוי לצרכיה ופועלים, כל אחד בהתאם לתפיסת עולמו, לטובת הקטינה. כאמור, שונות גישתם מקדמת ותורמת להתפתחות הקטינה.

ב. שיתוף פעולה בין ההורים ותקשורת תקינה ביניהם - בשלב זה התקשורת

בין הצדדים לקויה, ואיננה ברמה מיטבית. שיתוף הפעולה בין ההורים איננו טוב. בין השניים שורר מתח. יחד עם זאת התקשורת ביניהם ביחס לקטינה היא פונקציונאלית. יש לציין כי הקטינה בינתיים גדלה, כבת 7 וחצי שנים ולכך גם השפעה על התקשורת הנדרשת ביניהם. כיום ההורים נוהגים לתקשר ביניהם באמצעות החלפת מיסרונים. בשלב זה יש להסתפק בכך, כאשר הציפייה היא שכאשר מדובר בשני הורים אינטליגנטים שמודעים לחשיבות הקשר לטובת בתם התקשורת תשתפר במיוחד עם סיום ההליכים המשפטיים וכשעניין המשמורת והסדרי הראייה יקבעו באופן סופי.

יחד עם זאת אני רואה חשיבות רבה בכך שההורים יסתייעו בהדרכה ובתאום הורי .

ג. רצון הילד, מעורבות רבה של שני ההורים בחיי הילדים; קיומו של קשר

טוב ותקין בין שני ההורים לבין כל אחד מהילדים - הקטינה אוהבת ומרגישה טוב עם שני ההורים ואותות השקעת שניהם בה נותנים את ביטויים בקטינה כפי שבאו לידי ביטוי בתסקירים הרבים.

ככל העולה מעמדות הגורמים הטיפוליים, לקטינה קשר טוב, קרוב, הדוק וחם עם שני ההורים. היא אוהבת את שני הוריה. היא מרגישה בנוח בבית כל אחד מההורים. שני ההורים מעורבים בצורה שוטפת במה שקורה במסגרות החינוך ומשתתפים באירועים במסגרת החינוכית. משקיעים בקטינה ועושים למענה ככל יכולתה.

כפי שפורט בהרחבה לעיל שני ההורים מאשרים שלקטינה קשר טוב עם ההורה האחר .

ד. מגורים בסמיכות - התובעת מתגוררת ב____ והנתבע ב____. המדובר בשתי

ערים המצויות ב____, ומרחק הנסיעה ביניהם בגדר הסביר ואינו מונע קיום הסדר של משמורת משותפת. על כך עמדה גם פקה"ס גב' ענת בן אור בחקירתה, כמפורט לעיל.

על ההורים לדעת כי עליהם לשמור על המרחק הגאוגרפי הסביר כדי להמשיך להקיים את המשמורת המשותפת.

לסיכום האמור לעיל:

לאחר שבחנתי את הדברים, אני מוצאת שבמקרה זה מתקיימים התנאים לקביעת משמורת משותפת של שני ההורים. לפיכך אני רואה לנכון לאמץ את המלצת גורמי הסעד והרווחה, המטפלים והמומחים, שבחנו את הדברים בקפידה.

במסקנות המומחים בחוה"ד וכן באלה של גורמי הרווחה יש כדי לסתור את חזקת הגיל הרך בה מבקשת התובעת לתמוך יתדות תביעתה.

לפיכך, נקבעת בזאת משמורת משותפת של הקטינה בידי שני הוריה.

חלוקת השהות של הקטינה בין הוריה, כמו גם חלוקת נטל הנסיעות בין ההורים, יימשכו כפי שמתקיימים כיום, ללא כל שינוי בשלב זה.

פקידת הסעד ב_____ תמשיך לעקוב אחר קיום הסדר המשמורת המשותפת ובמידת הצורך תערוך שינויים בחלוקת זמני השהות של הקטינה אצל כל אחד מההורים, בהתאם לשיקול דעתה, לשם כך אני מאריכה את הסמכויות שניתנו לה לפי סעיפים 19 ו-68 לחוק הכשרות המשפטית למשך שנה אחת בלבד, שבסופה יוגש תסקיר סופי.

ההורים ייעזרו הן בהדרכה הורית לכל אחד והן בתאום הורי הכל בהתאם להמלצות המומחים.

ניתן היום, י"ג אדר תשע"ד, 13 פברואר 2014, בהעדר הצדדים.